

Öğretmenler İçin Çocuklarda Sanat, Estetik ve Resim Eğitiminin Gerekliliği

Mehmet KİLİM

**Öğretmenler İçin Çocuklarda
Sanat, Estetik ve Resim Eğitiminin Gerekliliği**
Mehmet KİLİM

Kapak Görseli - Kapak Tasarımı
Mehmet KİLİM

Mizanpaj
Fatih KIRMIZIGÖZ

Editör
Esma Nur Ayşe ÇELİK BAŞAK

1. Basım, Şubat 2025

ISBN
978-625-97227-2-6

Yayınevi
Tenha Yayınları
Merkez mah., Tunç Sok., no 6/9,
Eskil/AKSARAY
05386685449
www.kitapincele.net

Baskı
Kitapsay Dijital Matbaa
Matbaa Sertifika No 51819
Zübeyde Hanım Mah., Elif Sok., No. 7/197, İskitler,
Altındağ/ANKARA

ÖNSÖZ

Ülkemizde sanat eğitimi faaliyetleri dikkate alındığında, kişisel teşebbüslerin dışında bir çok kurumun, çok ciddi bir şekilde üzerinde durduğu yadsınmaz bir gerçekliktir. Ancak yapılan bu çalışmaların yeterli olmadığı da bilinen bir gerçekliktir. Dolayısıyla ülkemizin doğal yapısı, ekonomik durumu ve sosyal faktörler dikkate alındığında en zor ve onurlu eğitim mücadelesini verecek olan eğitimcilerimizdir. Özellikle yurdun dört bir yanında hizmet verecek olan sınıf öğretmenleri, ülkenin iklim koşulları da dikkate alındığında çok zorlu bir geleceğin beklediği de kaçınılmazdır. Ama unutulmaması gereken önemli bir mesele, evrenselliğin sınırsızlaştığı bilgi ve iletişim çağında, eğitim ve öğretime aç milyonlarca çocuk ve gençlerimizin eğitimleridir. Özellikle çocukların eğitimi içerisinde sanat yoluyla yapılan eğitim birçok eğitimci tarafından savunulan bir savdır.

Bu düşünceyle problem olarak gördüğüm çocukların sanat eğitimi, ve bu eğitimde etkili olan kurumlar üzerinde yapılacak bir araştırma henüz yeni yeni anlaşılmaya başlanan sanat eğitimine oldukça katkısı olacağını düşünüyorum. Kendimce önemli olduğunu düşündüğüm bir diğer durum ise eğitimin özellikle çocuklar üzerinde bıraktığı etkisidir. İlköğretim birinci kademeye başlayan çocuk programlı eğitimin ilk meyvelerini toplamaya başlar. Hiç şüphesiz meyvelerini sunacak olan sınıf öğretmenleridir. Çocuk sanatı da hayatı da burada öğrenecektir. Öğretmenini taklit edecek ona benzemeye çalışacaktır. Beş yıl boyunca çocuklara sanat eğitimi verecek olan sınıf öğretmenleri bu konuya ne kadar hazırlar? Bu konuda yeterli eğitim aldılar mı? Ya da ilgilerini çekmediği için önemsiz mi gördüler? İşte bu ve benzeri sorular sınıf öğretmeni adayların sanat ve sanat eğitimin bakışlarını araştırmaya değer önemli bir problem olduğu düşüncesindeyim

Bu sav ile yola çıkılan araştırma beş ana bölümden oluşur. Araştırmanın birinci bölümünde; sanat eğitiminin genel durumlarını ortaya koyan problem durumu, problem cümlesi, sayılılar ve sınırlılık alanlarının yanısıra, araştırma içerisinde geçen sanatsal terimlerin

açıklandığı tanımlar yer alır. Kuramsal çerçeveyi oluşturan ikinci bölümde; sınıf öğretmenliği lisans programının tarihçesi, Milli Eğitim Bakanlığının ilköğretim okulları resim-iş dersinin genel amaçları, çocuk resimlerinin genel özellikleri, sanat ve eğitim ilişkileri ile çocukta yaratıcı sanat olgusunu geliştirmeye yönelik çözümlemeler yer alır. Araştırmanın üçüncü bölümünü oluşturan yöntem kısmında; araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi ile verilerin analizi yer alır. Bulgular ve yorumların yer aldığı dördüncü bölümde; öğretmen adaylarının; sanat eğitimi dersinin mevcut durumu, öğretim elemanlarının dersi işleme şekline ilişkin adayların görüşleri, bireyin sanatsal yaratıcılığını geliştirmeye yönelik uygulamalar ile son sınıf öğretmen adaylarının, sanat eğitimi dersine yönelik hazır olup - olmama durumlarına ilişkin davranış, görüş, bulgu ve yorumlar yer alır. Özet, sonuç ve önerilerin yer aldığı beşinci bölümde yapılan araştırmanın genel bir özeti ile araştırmanın sonuca bağlanması ve sınıf öğretmenliği lisans programındaki sanat eğitimi derslerinin kalitesini yükseltmeyi hedefleyen öneriler bölümü yer alır.

İÇİNDEKİLER

Özet	7
Abstract	9
BÖLÜM I	12
1. GİRİŞ	12
1.1. Problem Durumu	12
1.2. Araştırmanın Amacı	19
BÖLÜM II	22
2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
2.1. Kuramsal Çerçeve	22
2.2. Sınıf Öğretmenliği Bölümünün Tarihçesi	22
2.3. Genel Amaçlar	24
2.4. Okullarda Resim-İş Eğitiminin Gerekliliği	26
2.5. Resim-İş Eğitiminin İlkeleri	28
2.6. Çocuk Resimlerinde Gelişim Basamakları	32
2.7. Resim-İş Eğitiminde Eğitim Teknikleri	35
2.8. Eser İncelemeleri İle Müze ve Galeri Ziyaretleri	38
2.9. Sınıf İçi Uygulama İlkeleri	39
2.10. Bu Bölümün Değerlendirilmesi	42
2.11. Mevcut Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı ve Derslerin Dağılımı	44
2.12. Eğitim ve Sanat İlişkileri	48
2.13. Çocukta Yaratıcı Sanat Olgusunu Geliştirme	56
2.14. Çocuk Resimlerinde Görsel Düşünme	59
2.15. Zerrin Kehnemuyu'ya Göre Gelişen Çocuğun Nitelikleri Şunlardır	63

BÖLÜM III	66
3. YÖNTEM	66
3.1. Araştırmanın Yöntemi	66
3.2. Evren ve Örneklem	66
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	67
3.4. Verilerin Analizi	68
 BÖLÜM IV	 70
4. BULGULAR VE YORUM	70
4.1. Kişisel Bilgilerle İlgili Bulgular	70
4.2. Araştırmanın Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları	70
 BÖLÜM V	 107
5. ÖZET SONUÇ VE ÖNERİLER	107
5.1. Anket Çalışmalarının Genel Bir Özeti	107
5.2. Sonuç	114
5.3. Öneriler	117
 KAYNAKÇA	 119

ÖZET

İçinde yaşadığımız yüzyıl bilgi üreten beyinlerin dışavurum çağıdır. Birey, yaratıcı zekasını, toplum ya da yakın çevresi olan kişilere göstermeye değil, tüm dünyaya, hatta evrenin en ücra köşelerine duyurma çabasındadır. Var oluşunun gerçekliğini aydınlatan ilgi, eğitim kuramlarının mükemmel işletilmeleri sonucunun bir meyvesidir. Tüm insanlığın hizmetinde olan eğitim, insan karakterinin bir birine benzememesi kadar farklılıklar gösterir. Modernizmin büyütlü dünyasında her şeyin deşifre edildiği bu zaman, farklı ihtisas alanlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. En küçük atom parçasından devasa gezenlere kadar milyonlarca türden bilgiyi farklı yöntem ve tekniklerle insanlığa sunan yaratıcı zeka ve eğitim, modern insanının hayatındaki iki en önemli unsur olmaya hep devam edecektir. Uygarlıkların gelişmesi yaratıcı zeka ve eğitim sayesinde kaçınılmaz bir gerçekliktir. Bu gerçeklik farklı dönem ve zamanlarda değişiklikler gösterebilir. Bir toplum, bilimsel verileri ne kadar çok eğitim ile işlevsellik kazandırırsa uygarlık alanında da alacağı mesafe bir o kadar uzun olacaktır.

Gelişmiş uygar toplumlardaki modernizm, tahlil edildiğinde yapısal reformların altında “Sanatsal Yaratıcılık” olgusunun bulunduğu gerçeği karşımıza çıkar. Bu durum, ulusların, hem toplumlar arası bir uzlaşma, hem de uluslar ve uygarlıklar arası yaklaşmanın temellerini oluşturur. Bu sağlam temellerin altında şüphesiz “sanat” ve “sanat eğitiminin” rolü büyüktür. Geçmiş uygarlıkların bir birleri ile yaptıkları mücadelelerde, medeni olma unvanlarını sadece medenice yaşam sürmüş estetik kaygı güden uluslara mahsus olduğu görülür. Bu tarihsel süreçte sanat ve sanat Eğitimi , insanının yaratıcılık yönünü, eğitim ile gerçekleştirilebilir. Şüphesiz bunun en temelinde yatan görüş, sanat ve sanattan anlayan, özümleyen ve benimseyen yaratıcı görüşleri ortaya çıkaracak olan sanat eğitimcileridir. Yaşadığımız ülke dünya medeniyetlerin beşiği ve köprüsüdür. Bize düşen görev önce ülkemizi tanımak sonra da tanıtmaktır. Bunu yapabilmenin yolu eğitime başlama dönemi olan çocukların okul hayatıdır. Aynı zamanda sanat eğitiminin eğitimini verebilecek eğitimcilerin

yetiştirilmesidir. Formal eğitimin ilk yeri ilköğretimin ilk kademesidir. Burada eğitim verecek eğitimci sınıf öğretmenliği lisans programında yetişmektedir. Dolayısıyla öğretmen adayı öğrenci, üniversite yıllarında ne denli ve nasıl bir sanat eğitimi almalıdır? Sorusu oldukça önemlidir. Çünkü ilk kademeye başlayan öğrenci beş yıl boyunca sınıf öğretmenlerinden sanat eğitimi alacaktır. Öğrencinin çocukluk yıllarına tekabül eden bu zaman ve süre içerisinde çocuğun sanatsal yaratıcı düşüncesi olumlu ya da olumsuz bir şekilde gelişecek ya da durağan (spontane) bir halde kalacaktır. Beş ana bölümde ele alınan araştırmanın birinci bölümünde; sanat eğitiminin genel durumlarını ortaya koyan problem durumu, problem cümlesi, sayılılar ve sınırlılık alanlarının yanı sıra, araştırma içerisinde geçen sanatsal terimlerin açıklandığı tanımlar yer alır. Kuramsal çerçeveyi oluşturan ikinci bölümde; sınıf öğretmenliği lisans programının tarihçesi, Milli Eğitim Bakanlığının ilköğretim okulları resim-iş dersinin genel amaçları, çocuk resimlerinin genel özellikleri, sanat ve eğitim ilişkileri ile çocukta yaratıcı sanat olgusunu geliştirmeye yönelik çözümler yer alır. Araştırmanın üçüncü bölümünü oluşturan yöntem kısmında; araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi ile verilerin analizi yer alır. Bulgular ve yorumların yer aldığı dördüncü bölümde; öğretmen adaylarının; sanat eğitimi dersinin mevcut durumu, öğretim elemanlarının dersi işleme şekline ilişkin adayların görüşleri, bireyin sanatsal yaratıcılığını geliştirmeye yönelik uygulamalar ile son sınıf öğretmen adaylarının, sanat eğitimi dersine yönelik hazır olup - olmama durumlarına ilişkin davranış, görüş, bulgu ve yorumlar yer alır. Özet, sonuç ve önerilerin yer aldığı beşinci bölümde yapılan araştırmanın genel bir özeti ile araştırmanın sonuca bağlanması ve sınıf öğretmenliği lisans programındaki sanat eğitimi derslerinin kalitesini yükseltmeyi hedefleyen öneriler bölümü yer alır. Dicle Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim göre bir grup öğrenci üzerinde de anket uygulaması yapılmış olup ankette öğretmen adayı öğrencilerin, sanat eğitimine bakışları, ilgileri, tespitleri gibi durumları bulgulanmıştır. Böylece sınıf öğretmeni adayların sonraki meslek hayatlarını doğrudan ilgilendirecek olan Sanat Eğitimi ile ilgili durumlar belgelenmiştir.

ABSTRACT

The century we are living in is the age in which the brains who produce knowledge reflect it out. The individual is trying to show his creative intelligence not only to the society or to his environment but also he is in the try of showing it to the whole world and also to the furthest parts of the universe. The knowledge which is explaining the reality of his existence is a result of the fruit of the education institutions that are perfectly being administrated. The education which is in the service of the whole humanity differs like the fact that characters of people are dissimilar. In the magic world of the modernism, time, in which everything has been decoded, has provided the formation of different specialization areas. The creative intelligence and the education that offers millions types of knowledge to humanity in different methods and techniques from the smallest piece of atom to the greatest planets will always go on being the two most important elements in the modern life of the human being.

Development of the civilizations is an inevitable reality by the creative intelligence and education. This reality may vary according to different terms and times. The more scientific datas of a society turns into being functional via education the further they will travel in the area of civilization.

When we analyse the modernism of the developed civilized communities we find out the fact of “artistic creativity” taking place behind the constructional reforms. This situation has laid the foundations of coming to an international agreement of the Nations and also the international and intercivilizations approach. The role of “art” and “education of art” behind these strong foundations is undoubtedly great. In the struggles between the past civilizations we see that the civilized characters belong to only the Nations who had survived a civilized life and who had cared the esthetics. In this historical process, “art” and education of art” can be realised by the education of the human beings’ creativity side. It is doubtless that the point of view lying behind it is that the ones who will carry out the art

and the creative opinions that understand and assimilate art and also identify themselves with art are the educators of art.

The country in which we live is the cradle and bridge of many world civilizations. Within this framework, our main duty is first to know our country and then to introduce it. The first step towards the actualization of such a vit ally important duty is taken in the school life of children, namely in the primary phase of education, and also in the training of teachers who are the capacity to teach the education of art The first formal place of the education is the first phase of the primary education.

The teachers who tech in the primary schools varius courses are trained in the undergraduate program of class Teaching. At this point, the question “how much should a prospective-teacher student be trained?” or the question “what kind of an education of art should a prospective teacher student receive?” is becoming more important, because the students of the primary schools naturally expect the fundamental knowledge of art from their class teacher during their five-year term, which coincides with the childhood years, namely the ages 7-12, the artistic creativity of the students cannot be developed properly, and that the interest in and skill of art of the students may diminish in the hands of their class teacher.

My thesis of M.A. entitled “The Education of Art in the Institutions of the Training of class Teacher” consists of three main parts.

Our study includes the discussion of the necessity and qualities of the Education of Art and the Education of Drawing, and also the discussion of the artistic activities in the Creative process of the children. Our study also presents The Education of art in the curriculum of the undergraduate program of the class teachers Training and also the program of Drawing designed by the Ministry of the National Education for the first phase of the compulsory 8-year Primary Education.

Our study includes also a questionnaire applied to a group of students attending the undergraduate program of class Teachers Training, Dicle University. The main objective in the questionnaire is to find out the states of the perspective-teacher students in terms of their interests in and perspectives on the Education of Art. Besides this, the questionnaire includes also the attempt to find out the states of the students as regards the Education of Art, which will directly concern their professional lives.

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İçerisinde yaşadığımız yüzyıl, geçmiş uygarlıkların eğitimsel aşamalarının bir ürünüdür. Bu eğitimsel süreçte, eğitimin doğrudan ilgilendiği ve içerisinde aldığı canlı insandır. Kuşkusuz ilk öğretmen insanın kendisidir. İlk insan, öteki canlılardan daha üstün olan bilişsel gücü ile, kendini ve evrenini bilmeye gerek duyarak araştırmış, öğrenmiş; bunlara dayanarak kendinde var olan güçleri gün ışığına çıkarmış; giderek gereksinmelerini doyurmada daha yeterli olmuştur. İnsan, yaşamı boyunca deneyimleriyle ve yaratıcılığı ile kendine özgü bilgi ve beceri birikmiştir. (Başaran, 1994:76)

İnsanlığın bilgi ve beceri birikimi arttıkça, insan, gereksinmelerini doyurmada daha etkili yollar bulmak için kendi deneyimlerinin ötesinde başkalarının bilgi ve beceri birikiminden de yararlanmak istemiştir. Böylece, insan bilemediklerini ve beceremediklerini öğrenmek için bunları bilenlerle, becerenlerle ilişki kurmak gereğini duymuştur. Böylece bildiğini, yaptığını, başkasına öğreten öğretmenler ortaya çıkmıştır. (Başaran 1994:76)

İnsan merkezli tüm bu eğitimsel yaklaşımlar toplumsal süreçte genişleyerek devam etmiş, eğitime ait kavramlar geliştirilme yollarına gidilmiştir. Bunun ilk basamağı eğitimin tanımı, eğitim-öğretim kuramları ile öğretmen ve uzman öğreticiler üzerinde yoğunlaşmıştır. Eğitimin tanımı Oğuzkan'a göre; Yeni kuşakları, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi ve beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etmek etkinliğidir. (Oğuzkan 1993:46), Ertürk'e göre eğitim; Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. (Ertürk 1972:12) Görüldüğü gibi eğitimin, birey ve davranışlar olarak iki önemli kavramın üzerinde durduğu görülür.

Eğitim, insanoğlunun öğrenme yeteneğinin oluşması ile başlamış; ve onun yaşamı boyunca da sürüp gitmektedir. Eğitimin